

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Иzlази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Свршетак.)

По прочитању овога извештаја, начеоник захвали скупштини на поверењу, које му је друштво поклонило за ове три, или управо три и по године. Рече даље, да је, истина, изненада био изабран за начеоника, и да је тада био оптерећен и јавним и приватним пословима, али да се ипак примио начеоништва овога друштва у оно доба, кад му је благајницу још мањак морио. Па, хвала богу, са помоћу управе и глумачке дружине, дотерао је до тога, да се за његова начеоништва не само мањак уклонио, него и вишак учинио. Не каже, да је то све његова заслуга, него и управе и глумачке дружине, а особито њеног управитеља, г. Ружића, али ипак може казати, да је био сретне руке, па жели, да његов последник продужи такав рад том већ прокрченом стазом. Најпосле, захваливши и управи и глумцима, што су га у овом општенародном послу својски потпомагали, опрости се с њима и одлучно изрече, да се за даље начеоништва не може примити, ако би се и мислило њ гласа дати.

Истој позоришној скупштини поднео је привремени управитељ г. Димитрије Ружић овај извештај:

„Част ми је поднети главној скупштини извештај о путовању и раду српског народног позоришта од 15. маја 1880. до 15. маја 1881. год.

Дружина српског народног позоришта бавила се у Меленцима од 15. маја до 15. јуна 1880. Представљала је 15 представа. Из Меленаца походило је наше позориште први пут Тител, где се бавило од 15. до 30 јуна. Дато је свега 9 представа и једна корисница. Од 1. до 31. јула био је, по одлуци лањске главне скупштине, одмор. После одмора започет је рад 1. августа у Вуковару. Ту се дружина бавила до 15. септем-

бра, и за то време дала је 29 представа и једну корисницу. Одатле је отишла у Митровицу и бавила се тамо до 31. октобра. Дато је 24 представе и једна забава. Из Митровице отишла је дружина у Винковце, где је пробавила до 30. новембра, и дала је 19 представа и једну корисницу. Из Винковаца отишла је позор. дружина у Сомбор и бавила се у њему од 1. децембра 1880. до 15. марта 1881. За то време дата је 51 представа и 2 забаве. Из Сомбора отишла је дружина у Суботицу и бавила се тамо од 15. марта до 15. маја о. г. Давано је 29 представа и једна корисница. Управа срп. нар. позоришта, бавећи се са дружином у Суботици, дала је, у споразуму са ондашњим месним одбором, једну представу, уз суделовање мађарског глумца Бокора, ког је ондашња бивша управитељка, Маријета Ердељи, у жалосном стању оставила. Дат му је хонорар од 25 фр. Осим тога дата је у Суботици једна представа у корист подизања споменика Коломану Тоту, којег је дело „Жене у уставном животу“ код нас често на репертоару и врло добро примљено.

Промена је у представљачком особљу, са малим изузетком, незнатна. Од старих чланова су ту: Д. Ружић, Д. Ружићка, М. Рајковићка, Ј. Поповићева, Ленка и Босиљка Хапићева, Лукић, Добриновић, Марковић, Степић, Банковић, Димитријевић са женом и А. Рашић. Од новијих чланова је Р. Поповић, који је већ код нас био; а од почетника су: Н. Јовановић и Адамовић са женом.

Приновак репертоара је овај: „Бертрам Морнар“, драма у 5 чинова, „Окаљано поштење“, драма у 3 чина, „Крвави престо“, трагедија у 5 чинова, „Марсељ“, позоришна игра у 1 чину,

„Путници“, шаљива игра у 3 чина, „Очина маза“, позоришна игра у 3 чина, „Несташни ђаци“, шаљива игра у једној радњи, „Мати се мора уда-ти“, шаљива игра у једној радњи, „Лаворика и просијачки штап“, драма у 4 радње, „Марија и Магдалина“, драма у 4 радње, „Шумска ружа“, шаљива игра у једној радњи, „Језуита и његов питомац“, шаљива игра у 4 радње, „Библиотекар“, шаљива игра у 4 радње, „Црни Јован“, трагедија у 5 чинова.

Од старих комада, на ново су научени: „Млетачки трговац“, „Зидање Раванице“, „Поконди-рена тиква“, „Ђурађ Бранковић“ и „Женски рат“.

У спреми су: „Сеоска лола“, „Наш Ђура“,

„Пљусак“, „Уријел Акоста“ и „Јавни послови“. Да нам није немилу смрт одузела врсног чла-на Саву Рајковића, стојали би са репертоаром још и боље, јер му је заиста у многим улогама тешко замене наћи.

Ја сам се и ове године трудио, колико су ми год силе допуштале, да повереној ми управитељ-ској дужности за доста одговорим. Да ли сам тој тешкој дужности одговорио, остаје славној скуп-штини и управном одбору да оцени.

Завршујући свој извештај, молим и овога пута славну скупштину позоришну, да ме, ако је икако могуће, реши управитељске дужности, која ми заиста тешко пада.“

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Наставак)

Па ипак позориште не би заборављено! Ве-лики и безгранични пијетет, којим се народ према великом покојнику односио, спасао је и позори-ште од заборава, од пропасти. Знало се, да је покојни кнез јако био заузет за позориште, и да му је оно било „мезимче“ његових брига за на-родно благо и напредак, па је с тога и продуж-ен био рад око позоришта и у том погледу чињено је све, што се год могло.

Већ 13. јулија исте 1868. године буде по-стављен нов позоришни одбор, који ће што пре саставити позоришну дружину и с њом отпочети представе још оне јесени, — а који ће се уједно старати и о том, да се нова зграда, на којој се непрестано радило, што пре доврши и за њу набави све, што јој треба.

Одбор отпочне своју радњу, распише одмах стечај за глумачку дружину, и 16. августа исте године приступи к избору глумаца.

Августа 19. исте године положи кнез Милан својеручно темељ згради народног позоришта. Темељ је освештао митрополит Михаило. Мла-дога кнеза том приликом поздравио је председ-одбора, Филип Христић, лепом и значајном беседом, у којој између осталог вели: „Чекајући с нестрпљењем време, где ћете срећно довршити намере и жеље нашег великог стрица, ви данас, Господару, већ извршujete један аманет његов, нас ављајући ово просветно дело, што га патри-отско срце његово покрену, потпоможе и започе.“

Октобра 19. исте године изиђе привремени закон о народном позоришту, а 10. новембра отпочну и представе нове позоришне дружине, опет у дворани „Код енглеске краљице“.

Међу тим се на новој позоришној згради не-прекидно радило. План је од даровитог инци-нира А. Бугарског, који је и само зидање над-гледао и руководио; предузимач беше познати зидар Јосиф Штајнлехнер.

С пролећа 1869. буду послана два одборна члана у Беч, да набаве нужне ствари за уну-трашње уређење и наменатај позоришне дворане и позорнице. Позорницу с таваном и подом из-радио је машиниста дворског бечког позоришта, Вебер, а завесе и остале украсе насликао је чу-вени сликар Кауцки. Овом је приликом заведено у позоришту и осветлење с гасом, једино још и до сад у целој вароши.

Ново позориште отворено је 30. октобра 1869. Из благодарности и пијетету према успомени по-којног основатеља давана је том приликом „Апо-теоза кнезу Михаилу“ од Малетића. Ове је го-дине и државна помоћ позоришту повишена са 1200 дук. на 2.485 дук.

Године 1870. октобра 8. изда се нов закон о народном позоришту којим се позоришни од-бор укида, а позоришна управа поверава једном лицу, управитељу (интенданту). Уједно се по-зориште проглашава за народно имање и народну установу, којој је државна помоћ обезбрижена.

Покрај свега тога доживело је позориште г. 1873. ужасну катастрофу. Те године, јунија 10., би затворено позориште на неизвесно време и цела позоришна дружина распуштена. Најближи узрок овом кобном догађају био је „дефицит“ у позоришној каси. Даље узроке испитивати није овде место.

Након пуних девет месеца позориште би на

ново отворено 7. марта 1874. Оно се од претрпљеног удара још не беше ни опоравило, а већ га снађе нова и велика криза — рат с Турцима 1876—1878.

Богу хвала, позориште је и из ове опасне кризе срећно испливало. Позориште за време рата није било затворено.

(Свршиће се.)

И И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Ђурађ Бранковић“, драма у 5 чинова, од К. Оберњика, приказана на нашој позорници 22. нов. о. г.)

После једно десетак година гледасмо на нашој позорници с новом поделом улога опет „Ђурађ Бранковић“, тог зле коби, несретног господара Србије. Ђурађ је приказао г. Ружић и ми смо му на том његовом приказу захвални, по што смо тако имали прилике, да га видимо у једној од оних трагичких улога, које и највештијем глумцу задају доста главобоље. Заиста веома је тешко приказати љубав очинску према деци својој у борби са државним равломом, а још теже једно за другим изнети нам читаву скалу од тешкога јада и големога бола, који потресају душу оцу-државнику, кад му доводе ослепљене синове. Ту хоће да изда снага и највештијега глумца. Г. Ружићу служи на част, што је умео да споји у себи и ужасном несрећом потресеног оца и државника, који има да се бори са свакојаким незгодама и неприликама, својим и државним. Ружић је све то извео потанко, само што је кад-кад у томе био и сувише патетичан, а патетичност удаљује глумца од природе, за којом пак мора тежити сваки глумац, који је своме добру рад. Ђа Рајковићка трудила се, да одговори своје тешком задатку по својим најбољим силама. Још јој ваља снажнијим потезима да обележи марину борбу између њене љубави према Мурату и њеног патриотизма. Г. Лукић као цар Мурат беше добар, али као цару-љубавнику имамо замерити његов развучен начин говора. У место да му теку речи из уста као мед, он говори на махове у развук. То може приличити старцу, али не ватреном љубавнику, који у свом љубавном заносу скида и звезде с неба, па их меће под ноге Мари. Г. Димитријевић као Гргур и гђица Б. Хаџићева као Стеван лепо су одиграли своје улоге, а тако исто и остали трудили су се, што су могли више, да одговоре својим задатцима, па су то прилично и постигли.

За овај комад зготовљено ново одело српско и лепо је и богато је. Тако исто лепо су и нови калпаци и сабље. У опште лепо су изгледали сви: и Срби и Мађари, као и све групе на крају првога, трећег и последњег чина.

J.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Загребу.) Као што јављају „Нар. Нов.“ „певана је у Загребу 17. нов. о. г.

лекокова комична оперета „Анго“ по четврти пут. „Клерету“ певала је по други пут гђица Велка Вормастинијева на место болесне гђице Марије Прикрилове. Ова представа, рекли бисмо, успела је од свих досадањих у сваком погледу најбоље. Како нас Леко у дражесном умотвору своје музе обасипа прекрасним мелодијама и како их је знао врло укусно распоредити и инструментисати, тако лепо текли су ти напеви синоћ под равнањем нашега Зајца. Г. Вормастинијева отпевала је као Амаранта причу о мајци Анго („Трговала је с рибом“) на опште задовољство опћинства. Прекрасно написани рондо песника Анж-Питуа („Ја љубим жарко ту Клерету“) предавао је Дескашев врло добро, исто тако успео је и у дуету са Клеретом („У двоје већа да је радост“). Г. Дескашев има симпатичан, лирички гласић, те зна с њим и подарити; радо признајемо, да погледом на драматизовање добро напредује. Посве добро успео је хумористички дуо међу г. Сајевићем и г. Дескашевим („Гле, гле Ла Риводијер“), а гђица Вормастинијева отпевала је погрдну револуционарну песму врло разговетно.

Други чин пун је музикалних дражести, а певачи уз извесно равнани оркестар знали су нам их синоћ уприличити и истакнути, како ни један пут до сада. Гђица Фримелова има без сумње леп таленат за оперетну певачицу. Као таковој биће јој уз добру певачку школу њезин глас доста јак. Игра јој била је синоћ посве дражесна, у њезином кретању има „шика“, рекли би Французи. Ако гђица Фримелова буде напредовала, као што је од прве до синоћне представе, биће врло добра стечевина за лаки жанр опера; особито дражесна била је гђица у певању, игри и кретању на свршетку чина код валцера.

У трећем чину особито је добро пошао за руком г. Сајевићу и г. Антону шаљиви подсејни дуо („Гле, гле, Ла Риводијер“). И синоћ морао се уз бурно повлађивање наших комика дует опетовати, али и збиља обојица су врло драстична. Посве лепо је синоћ такођер успео дует свађе међу Клеретом и Ланжом. Обе госпођице развиле су потребиту живу игру. Особито је успела гђица Фримелова са својом мимиком.

Г. Бан им товао је у својој улози, као кицош, врло сретно бечкога Блазла у сличним улогама. Представа била је на непар. кућа доста пуна.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

8. ПРЕСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 6.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 28. НОВЕМБРА 1881.

ПРВИ ПУТ:

МАРИЈА И МАГДАЛИНА.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 4 ЧИНА, НАПИСАО ПАВЛЕ ЛИНДАУ, ПРЕВЕО САВА ПЕТРОВИЋ.

ОСОБЕ:

Кнез Бернд Ротентурнески	Димитријевић.
Гроф Ег, татак му	Банковић.
Верен, тајни саветник за трговину	Лукић.
Ела, кћи му	Б. Хаџићева.
Магдалина, рођена Хохенштрасенова, његова друга жена	Д. Ружићка.
Лаврентије, професор на академији	Ружић.
Марија Верина	Л. Хаџићева.
Доктор Гелс Гелцински	В. Поповић.
Цингелбургова	Ј. Поповићева.
Алма, кћи јој	З. Стефановићева.
Гулцбах	Рашић.
Мерц	Јовановић.
Шелман, позоришни агенат	Добриновић.
Ружица, маријина собарица	Д. Адамовићева.
Ханс } слуге у саветниковој кући	Барбарић
Јован }	Станојевић.

Гости, слуге.

Збива се у садашње доба, и то: први и трећи чин у престоници, а други и четврти у дворцу Верингу, близу престонице.

У недељу 29. новембра први пут: „КРВАВИ ПРЕСТО“. Трагедија у 5 чинова, написао Мита Поповић.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.